

DET ÆLDSTE RIBE

Udgravninger på nordsiden
af Ribe Å 1984-2000

Bind 1

Redaktion: Claus Feveile

Summaries in English

Ribe Studier 1.1

Jysk Arkæologisk Selskab

Den antikvariske Samling

2006

Mønterne fra det ældste Ribe

Claus Feveile

I de mange tusinde arkæologisk undersøgte jordlag i Ribe er der siden begyndelsen af 1970'erne fremkommet et overordentlig spændende numismatisk materiale, som er uden sidestykke i det øvrige Skandinavien. Der er i næsten alle tilfælde tale om enkeltfundne mønter, tabt i forbindelse med brugen af dem som betalingsmiddel. I modsætning til de mange tusinde mønter, der gennem de seneste 15-20 år er fundet med detektor rundt om i Danmark, og som oftest stammer fra det øverste, omrodede pløjelag, er en stor del af mønterne i Ribe fremkommet i en veldefineret kontekst, der gør det muligt på den enkelte udgravning at angive tabs-tidspunktet for mønterne i forhold til hinanden og andre genstande. Langt hovedparten af mønterne tilhører gruppen af små anonyme mønter kaldet Sceattas, mens en mindre del udgøres af "Hedebymønter" (efterfølgende benævnt penninge), romerske mønter og arabiske dirhemer (fig. 1). Mønterne fra udgravningerne i 1970'erne og fra ASR 7 Sct. Nicolajgade (1985-86) er for længst publiceret (Bendixen 1981; 1994), mens en del af de senere fundne mønter har været præsenteret kortfattet (Feveile in press; Feveile & Jensen 1993 og 2000). Endelig bør det også nævnes, at der er fremkommet endnu en lokalitet nær Ribe med fund af både sceattas og penninge (Feveile 2001).

I denne omgang fremlægges mønterne fra 1989-2000 med relation til handels- og markedspladsen. Nogle få middelalderlige mønter er således ikke medtaget.

Udgravningerne

ASR 8 Rosenallé

Ved undersøgelse af bygrøft A fra første halvdel af 9. århundrede fandtes en penning med tydeligt præg på begge sider (Tavle 32).

ASR 9 Posthuset

Ved udgravningen af massive værkstedslag fra 8. og 9. århundrede fandtes spredt i alle felter og fordelt på mange faser i alt 54 sceattas, der alle var enkeltfund. 7 penninge fra 9. århundrede fremkom inden for et mindre område (felt M1C, M1D og M2E) på 6-10 kvadratmeter. 6 af mønterne

	Sceattas	Penninge	Dirhemer	Romerske
1970'erne (Ribe I)	32		1	1
ASR 7 Sct. Nicolajgade 8 (Ribe II)	34			
ASR 8 Rosenallé		1		
ASR 9 Posthuset	54	7	4-7	1
ASR 926 Ribelund I	1	2		
ASR 951 Plejehjemmet Riberhus	25			
ASR1077 Sct Nicolajgade 14	7	1		
ASR 1085 Gasværksgrunden	9			1
ASR 1357 Giørtzvej	41			
I alt	203	11	> 5	3

Fig. 1. De forskellige mønttyper fordelt efter udgravning.

The different coin types in relation to the excavations.

er kittet sammen to og to. Det kan ikke afgøres, om der er tale om flere uafhængige tab, eller der i stedet er tale om én samlet skat eller tabt pung, der efterfølgende er blevet spredt en smule. En lille stabel af imitationer af arabiske dirheme, bestående af mindst 4, måske op til 7 mønter, kan opfattes på samme måde. Endelig fandtes en enkelt romersk bronzemønt. Langt hovedparten af mønterne kan tilknyttes en specifik fase.

ASR 926 Ribelund I

Ved udgravning af grubehus X fandtes i tilfyldningslagene 1 sceattas og 2 penninge.

ASR 951 Plejehjemmet Riberhus

Ved udgravningen af ustrukturerede værkstedslag fra overvejende første halvdel af 8. århundrede fremkom i alt 25 sceattas. Kulturlaget (lag 2) blev udgravet i to kunstige lag, et øvre og et nedre, men lagets art tillader ikke, at man skelner kronologisk mellem de to kunstige lag. Koncentrationen af sceattas er ganske markant set i forhold til mængden af kulturlag og sammenlignet med de øvrige udgravninger, f.eks. Posthuset, uden at der kan gives nogen dækkende forklaring herpå.

ASR 1077 Sct. Nicolajgade 14

Ved en mindre omfangsrig undersøgelse af kulturlag fra markedspladsen fremkom i alt 7 sceattas og 1 penning. Lagene omfatter uden tvivl samme tidsrum som lagene ved Posthuset, og på baggrund af oldsagsmaterialet samt lagenes karakter er det muligt med forsigtighed at parallelisere en del af lagene til Posthusets faser (Katalog ASR 1077).

ASR 1085 Gasværksgrunden

Ved udgravning af en meget stor grube (rumfang på ca. 200 kubikmeter), der var opfyldt med affaldslag omfattende hele 8. århundrede, fandtes spredt i lagene i alt 9 sceattas og 1 romersk mønt. Selv om der er intern stratigrafi i gruben, er det næppe forsvarligt at forsøge med en parallelisering til Posthusudgravningens faser.

ASR 1357 Giørtzvej

Undersøgelsen omfattede ca. 952 kvadratmeter i udkanten og bagved det parcellerede område af markedspladsen. En del af området var dækket af kulturlag, der dels var ustrukturerede, dels kunne opdeles i selvstændige lag. Langt hovedparten af fundene, og herunder mønterne, kan ikke placeres

	Wodan/monster	Porcupine	Continental Runic	Maastricht		Unik	Sceattas udef.	
	X	E	D		J			I alt
1970'erne (Ribe I)	25	5					2	32
ASR 7 Sct. Nicolajgade 8 (Ribe II)	31	1		1			1	34
ASR 9 Posthuset	43	4	4		1	1	1	54
ASR 926 Ribelund I	1							1
ASR 951 Plejehjemmet Riberhus	18	7						25
ASR 1077 Sct. Nicolajgade 14	6						1	7
ASR 1085 Gasværksgrunden	7	2						9
ASR 1357 Giørtzvej	35	3					3	41
I alt	166	22	4	1	1	1	8	203
% af typebestemte (195)	85%	11%	2%	<1%	<1%	<1%		

Fig. 2. Sceattas opdelt efter type og fordelt efter udgravning.

Sceattas classified by type and distribution in relation to the excavations.

Fase	Datering	Wodan/monster	Porcupine	Continental Runic	BM C 37 Serie J	Unik	Sceattas Udef.	Penninge	Dirhemer	Romersk
Uden fase										
J	12.-13. Årh.									
H og I	820-850							7		
G	800-820	1	1							
F	790-800	4	1							
E	780-790	7			1				4-7	
D	760-780	4	3	1			1			
C	725-760	17								1
B	705-725	4	3	3	1	1				
A										

Fig. 3. ASR 9 Posthuset. Mønternes stratigrafiske og kronologiske fordeling.

ASR 9 Posthuset. The stratigraphic and chronological distribution of the coins.

i en relativ kronologi, og udgravningens mønter kan derfor kun i begrænset omfang bruges til kronologiske studier. Et meget væsentligt resultat, skabt gennem den konsekvente vandsoldning, er, at der selv i ret perifere jordlag uden for det parcellerede område af markedspladsen findes en relativt stor mængde genstande, herunder mønter.

Sceattas

I alt er der frem til og med 2000 fremkommet 203 sceattas i Ribe (fig. 1). Der er tale om et ret begrænset udvalg af typer, som tegner et meget ensartet billede på de forskellige udgravninger. Den altdominerende sceattas er Wodan/monstertypen, der samlet for hele Ribe udgør 85% af de typebestemte mønter (fig. 2). Den næsthøypigste type er Porcupinesceattaen, der bidrager med 11%, mens Continental Runic udgør 2%. De øvrige tre typer er hver repræsenteret med én mønt. Endelig er 11 mønter så dårligt bevaret, at de ikke kan identificeres nærmere end som "sceattas". Netop mønternes bevaringsgrad har stor betydning for den videre bearbejdning. Og bevaringsgraden er desværre meget varierende. Jordlagenes sammensætning og beskaffenhed har medvirket til en særdeles hård korrosion af mønterne. En velbevaret sceattas vejer normalt omkring 1 gram, men oftest vejer de korroderede mønter i Ribe under ½ gram, og kun ganske få vejer omkring 1 gram. Hovedparten af mønterne er ved fremkomsten nedbrudt til rene metalsalte uden metallisk materiale bevaret. Gennem en konserveringspro-

ces, der ofte har indbefattet elektrolyse, er disse sølvsalte igen udfældet, hvorved der er skabt en ret stabil overflade. Disse forhold bevirker, at man ikke kan opnå noget reelt indtryk af mønternes oprindelige vægt, ligesom det heller ikke på nogen simpel måde kan lade sig gøre at undersøge den oprindelige metallegering. Endelig bevirker den meget svingende bevaringsgrad, at det er særdeles vanskeligt at arbejde med stempelidentificering af mønterne. Alt for mange af dem er enten så dårligt bevaret på begge eller den ene side, at det må formodes, at man ikke kommer langt ad den vej.

Mens Ribemønterne således ikke egner sig til stempelstudier, giver de usædvanligt gode stratigrafiske forhold mulighed for at se nærmere på mønternes tidsmæssige fordeling gennem 8. århundrede. Her er især udgravningerne ASR 9 Posthuset, ASR 7 Sct. Nicolajgade 8 og Kunstmuseets Have (jf. Bencard & Jørgensen 1991, tabel 31c) velegnede. ASR 1077 Sct. Nicolajgade 14 kan anvendes med forsigtighed, mens de resterende udgravninger kun giver begrænsede oplysninger i den retning.

Blandt de typebestemte sceattas på ASR 9 Posthuset kan 37 Wodan/monster-sceattas og 9 mønter af andre typer (Porcupine; Continental Runic; BMC 37, Serie J; Unik), dvs. ikke-Wodan/monster, placeres stratigrafisk i én fase, svarende til henholdsvis 81 og 19% (fig. 3). Det svarer stort set til den fordeling, der også er gældende, når man ser på det samlede antal af sceattas i Ribe. Yderligere 6 Wodan/monster og 1 Continental Runic kan placeres inden for enten to eller tre faser, hvilket ikke ændrer væsentligt ved forholdet mellem mønttyperne. Vigtigt at bemærke er dog, at der sker et markant skifte i sammensætningen af typer se-

Fase	Wodan/ monster	Porcupine	Maastricht	Sceattas udef.
Uden fase	2			
G2				
VH6	3		1	
VH5	1			
VH4	4			
VH3	4			
VH2	6			
G1	1			
VH1	10	1		1
L				

Fig. 4. ASR 7 Sct. Nicolajgade 8. Mønternes stratigrafiske fordeling.
ASR 7 Sankt Nicolaigade 8. The stratigraphic distribution of the coins.

Lag	Fase	Wodan/ monster	Sceattas udef.	Penning
lag 7 lag 22	Uden fase	2		
A1	H/I	1		1
A2	G			
	F			
A3	E		1	
	D			
A4	C	2		
A5	B	1		

Fig. 5. ASR 1077 Sct. Nicolajgade 14. Mønternes stratigrafiske fordeling.

ASR 1077 Sankt Nicolaigade 14. The stratigraphic distribution of the coins.

nest fra starten af fase C, dvs. ca. 725 (dendrokronologi). Mens der i fase B findes 8 (66%) ikke-Wodan/monster og 4 (33%) Wodan/monster, skifter forholdet helt entydigt fra og med fase C, idet der i faserne C-I kun er 2 ikke-Wodan/monster (5%), men 39 (95%) Wodan/monster, altså et næsten rent tab af Wodan/monster-sceattas over en 80-100 år

lang periode. Og netop tabsperioden er et af de andre væsentlige resultater, som en så finstratigrafisk udgravning kan belyse nærmere: Wodan/monster sceattas cirkulerer og tabes i Ribe ubrudt helt frem til begyndelsen af 9. århundrede! Samtidig kan det også ses, at tabet af mønter pr. år ikke er nævneværdigt forskelligt gennem 8. århundrede. Det falder tilsyneladende først markant i fase G.

På ASR 7 Sct. Nicolajgade (Ribe II) fandtes der sceattas i alle horisonter på nær den yngste grøft G2 (fig. 4). Umiddelbart synes der at være særlig mange mønter i VH1, men det skal bemærkes, at jordmængden i denne horisont også var væsentlig større end i de øvrige horisonter (Katalog ASR 7, fig. 7.19). Wodan/monstertypen er helt dominerende på denne udgravning. Kun 2 mønter tilhører andre typer. Den ene er en Porcupine fra VH1. Den er fundet i lag A234 sammen med 1 Wodan/monster og er stratigrafisk samtidig med yderligere to Wodan/monster, mens de resterende 7 Wodan/monster i VH1 er fra yngre lag i horisonten. Den anden mønt er Ribes eneste mønt af typen Maastricht. Den fandtes i VH6, og det skal bemærkes, at den er perforeret (Bendixen 1994, s. 44, nr. 2). Det er altså tvivlsomt, om den har haft en møntfunktion på det tidspunkt, hvor den blev tabt.

Det stratigrafiske skelet på ASR 1077 Sct. Nicolajgade er spinkelt. To Wodan/monster mønter fundet i felt M1B lag 7 og lag 22 kan ikke tilknyttes de faseinddelinger, der er udarbejdet for markedspladsen (fig. 5). De øvrige fem sceattas, hvoraf de fire er Wodan/monster og den sidste ubestemmelig, kan kobles på fasesystemet for Posthusudgravningen. Den yngste Wodan/monster er her fundet i samme lagopsamling som en 800-tals penning.

Stempelstudier er ikke gennemført på Ribematerialet af de anførte grunde. I forsøget på at kompensere for dette er der på en del af materialet undersøgt en række elementer på mønterne, f.eks. forskelle i Wodans hår, skæg og mærker ved kinderne, mens der på monstersiden er undersøgt elementerne dusk ved hovedet, udformningen af fallos og manke, fra- eller tilstedeværelse af prikker ved bagbenet, samt ikke mindst de såkaldte secret-marks i området mellem hovedet og ryggen. De sidstnævnte findes i en lang række varianter og er af bl.a. Metcalf blevet opfattet som en form for møntmærker, der i kombination med andre detaljer på mønterne angiver "blocks of the output" (Metcalf 1993, s. 279f). Igen giver bevaringsgraden af mønterne problemer, fordi mange af dem er så dårlige, at kun en del af de nævnte elementer kan aflæses på en og samme mønt. Herved reduceres antallet af kombinationer så meget, at der ikke er statistisk grundlag for at drage sikre konklusioner. Således skal kun secret-marks-elementet præsenteres, på baggrund af Wodan/monster mønterne fra Posthusudgravningen (fig. 6). Som det fremgår, er det registrerede antal af de enkelte mærker lille, og et sikkert statistisk grundlag er derfor ikke til stede. Ligeledes mangler typer af secret-marks, som findes på Hal-

Fase	+	—	•	• •	L	!	—•	∞	+•	?
H og I										1
G				1					1?	1
F			1	1	1	1	1	1		1
E			1	2	1	1	1			2
D			1	1	1	1		1		1
C	1	1?	1	1	3	1	1			9
B	1		1							2
I alt	2	1	5	5	7	4	1	1	1	16

Fig. 6. ASR 9 Posthuset. Wodan/monstersceattas fordelt efter secret-marks og faser.

ASR 9 Posthuset. Distribution of Wodan/monster sceattas in accordance with secret marks and phases.

lumskattens mønter, mens det modsatte også er tilfældet (Metcalf 1993, s. 279). Man kunne fristes til at se en udvikling i anvendelsen af de forskellige secret-marks på mønterne fra Posthuset, men det er dog næppe rimeligt, når det fremgår, at hovedparten af mærkerne er til stede allerede i fase C, og at to af de yngst tilstedeværende secret-marks også findes på Hallumskattens mønter (variant f og h), der angives til at være nedlagt tidligt i 8. århundrede (Blackburn 1984, s. 170). Billedet kompliceres uden tvivl af, at mønter af forskelligt prægetidspunkt har cirkuleret i et varierende antal år, inden de tabes, ligesom man kan tænke sig, at ældre mærker genoptages – måske i en kombination med andre elementer?

Fundbilledet i Ribe har gennem de sidste 10-15 år ført til markant diskussion om, hvor udmøntningen af Wodan/monstersceattas fandt sted. Tidligere blev den anset for at være præget i det frisiske område, dvs. det nuværende Holland (efterfølgende kaldet det kærnefrisiske område). Allerede i 1984 foreslog Michael Metcalf dog, på baggrund af møntmaterialet fra udgravningerne i 1970'erne i Ribe, at denne mønttype kunne være præget i det danske område. Denne holdning har Metcalf siden fastholdt og udbygget med yderligere materiale og argumenter (Metcalf 1984; 1986; 1993). Den mest markante opposition til denne opfattelse er repræsenteret af Brita Malmer og i mindre omfang Kenneth Jonsson, der har fastholdt, at også denne type af sceattas må være præget i det frisiske område, eller at man i det mindste ikke på nuværende grundlag ud fra en numismatisk synsvinkel burde nå til andre konklusioner (Malmer 1987; 1991; 2002; Malmer & Jonsson 1986).

Det er vanskeligt for en arkæolog at gennemskue og vurdere de forskellige numismatiske arbejdsmetoder. Det vil jeg derfor afholde mig fra i denne forbindelse. I stedet vil jeg ud fra en arkæologisk synsvinkel give et bud på, hvordan man

kan komme videre i diskussionen, og hvilke scenarier der er mulige på det nuværende grundlag.

En af de helt centrale kendsgerninger er, at Wodan/monsteren næsten fuldstændig udkonkurrerer eller udelukker andre typer af sceattas i Ribe senest fra omkring 725. I det kærnefrisiske område regnes der normalt med, at i det mindste også Porcupine cirkulerer helt frem til midten af 700-årene. Et eksempel på dette kan f.eks. være Föhrskatten, med bl.a. 52 Porcupine, og hvor slutmønten er en Pippin den Lille-mønt fra 750'erne (Hatz 2001). Problematisk er det dog, at argumenterne baserer sig på skattefund, hvor årsagen til skattens sammensætning ikke kan kontrolleres, samt til en lang række enkeltfundne mønter, hvis tabstidspunkt ikke kan dateres. Det ville være en kæmpegevinst, hvis det var muligt i det kærnefrisiske område at udgrave en finstratigrafisk lagfølge, der i det mindste dækkede første halvdel af 8. århundrede og gerne kombineret med dendrokronologiske dateringer – og vel at mærke en udgravning med en række mønter i en veldefineret *kontekst*. Formålet skulle naturligvis være at konstatere, hvorvidt Wodan/monsteren også i dette område udkonkurrerede eller afløste andre mønttyper senest ca. 725, eller om den fortsat udgjorde en lille andel af det samlede møntbillede. Hvis det første var tilfældet, kunne konklusionen være, at fundbilledet i Ribe blot afspejlede den normale møntsammensætning, og der ville næppe længere være gode argumenter for at henføre Wodan/monstersceattas til en dansk udmøntning. Men hvis det derimod viste sig, at der ikke skete det samme markante skifte til Wodan/monster, som ses i Ribe, ville det jo unægtelig styrke argumentet om en dansk udmøntning.

Et andet meget væsentligt spørgsmål er kilden til de mange Wodan/monstersceattas, der med uformindsket styrke fortsat tabes i Ribe efter midten af 8. århundrede og helt frem til begyndelsen af 9. århundrede. I det kærnefrisiske område formodes de jo helt at forsvinde ud af cirkulation som følge

af Pippin den Lilles møntreform i 750'erne (Bendixen 1991, s. 74). Set fra et arkæologisk synspunkt har denne formodning udgangspunkt i en skriftlig kilde. Men kan den også eftervises arkæologisk? Faktisk lader det til, at Pippin den Lille ikke havde et godt greb om magten i det kærnefrisiske område. Blev udmøntningen af sceattas – måske udelukkende bestående af Wodan/monstertypen – fortsat her, som foreslået af Boeles (1951, s. 379ff)? Det kunne stemme med det faktum, at frankerne først besatte *hele* det kærnefrisiske område i 791. Hvis man derimod antager, at Pippins reform slog fuldt og helt igennem også i det kærnefrisiske område, må de mange Wodan/monstre i anden halvdel af 8. århundrede i Ribe komme andetsteds fra. I det tilfælde at Wodan/monster virkelig blev præget i Danmark, er svaret ligetil: Man fortsatte i Ribe det eksisterende system og udelukkede fortsat – eller rettere forlangte veksling af – de fremmede mønter, der nu bestod af reformmønter. Men hvis Wodan/monster i stedet var kærnefrisiske mønter, udelukkende præget før reformen, må man have klaret sig med efterdønningerne af en kærnefrisk udmøntning af Wodan/monster fra før reformen, en mulighed der er foreslået af Bendixen (1991, s. 76). Der må vel at mærke have været tale om efterdønninger, der var så kraftige, at tabet og dermed cirkulationen af Wodan/monster i Ribe ikke formindskedes væsentligt i anden del af 8. årh. Samtidig med at man skulle klare sig med efterdønninger af en ældre, fremmed udmøntning, skulle man opføre sig mistænksomt over for den nye mønttype, som, hvis reformen slog igennem, var den gængse mønt i det vigtigste samarbejdsområde. Det er nemlig en kendsgerning, at der aldrig er fundet frankiske mønter i Ribe, hverken af Pippin den Lille-typer, eller for den sags skyld de senere Karl den Store- og Ludvig den Fromme-typer.

For mig at se kan der være tale om flere muligheder. Den ene er, at (i det mindste dele af udmøntningen af) Wodan/monster præges i Ribe, en prægning og/eller cirkulation der er fortsat efter reformen i 750'erne. I dette scenarie har man i Ribe udelukket fremmede mønttyper både før reformen (Porcupine m.fl.) og efter (Pippins reformmønter). En anden mulighed er, at reformen ikke slog igennem i den del af det kærnefrisiske område, hvor Wodan/monster blev præget og cirkulerede både før og efter reformen. Denne mulighed indebærer, at bl.a. Porcupine skulle være ophørt med at cirkulere allerede senest ca. 725. En tredje mulighed, hvor man efter en gennemført reform i kærnefrisiske område, i Ribe klarer sig med efterdønningerne af en ældre frisk udmøntning fra før reformen, anser jeg for udelukket. Jeg kan kun vanskeligt forestille mig, at man før reformen accepterer friske Wodan/monstermønter og bruger dem ganske hyppigt, for uden påviselig grund pludselig ikke at ville acceptere de nye mønttyper hos hovedhandelspartneren. Malmer & Jonsson har tidligere ment, at Vestjylland var både socialt, politisk og økonomisk ude af stand til at gennem-

føre og vedligeholde en udmøntning (Malmer & Jonsson 1986) – jeg mener, at magthaverne i Ribe (eller regionen omkring) relativt problemfrit ville kunne opretholde en udmøntning. Dermed ikke være sagt, at det var tilfældet, men jeg anser det for utænkeligt, både politisk og økonomisk, at man pludselig ikke vil acceptere handelspartnerens nye mønttype, men vælger at holde fast ved den gamle, samtidig med at man er i stand til at holde den nye mønttype ude af omløbet.

Penninge fra 800-tallet

På fire forskellige lokaliteter i Ribe er der indtil videre fremkommet 10 penninge fra 9. århundrede og 1 muligvis fra 10. århundrede. Ingen af mønterne er velbevarede – tværtimod er hovedparten så korroderede, at de kun med største besvær har kunnet identificeres og flere af dem kun som hovedtyper (fig. 7). Som det fremgår, er langt hovedparten af typen KG5 eller KG6, dvs. de varianter med et ansigt på den ene side og et dyr på den anden. Netop KG5-6 er tydeligvis inspireret af Wodan/monstersceattas, og også denne yngre type er altså kraftigt dominerende i Ribefundene. Som det er fremgået, er der direkte kontinuitet mellem sceattas og penninge på Posthusudgravningen. Det samme er tilfældet på Sct. Nicolajgade 14, hvor der i den yngste fase (svarende til Posthusets fase H/I) fandtes 1 Wodan/monster og 1 penning. Fasen omfatter flere forskellige lag, uden at mønterne kan tilknyttes et specifikt lag inden for fasen, men fundet viser dog, at vi her er tæt på at kunne påvise direkte kronologisk kontakt mellem de to mønttyper.

Der hersker generel enighed om, at hele denne møntgruppe er dansk, mens fordelingen af de enkelte typer i det sydiskandinaviske område har givet anledning til en fornyet diskussion om prægestedet/-stederne, en diskussion der næppe kan betragtes som afsluttet (Kierkegaard 1997, Malmer 2000; 2002; Metcalf 1996).

Romerske mønter

De ældste mønter, der er fundet i markedspladslagene fra 8. århundrede i Ribe, var antikviteter, allerede da de blev tabt i Ribe. Det drejer sig om tre romerske mønter fra 2.-4. århundrede. De to er så dårligt bevaret, at de kun med nogen usikkerhed kan identificeres. Den første er en senromersk bronzemønt, muligvis fra Theodosius I? (378-395) (Bendixen 1981, s. 97), den anden er en antoninianus, muligvis Postumus? (259-268), mens den tredje mønt er en dupondius fra Faustina Junior, præget under Marcus

Journalnummer		KG 5-6	KG 5-6 (?)	CEIII KG 7-9	?
ASR 8	Rosenallé	1			
ASR 9	Posthuset	3	3		1
ASR 926	Ribelund I	1		1	
ASR 1077	Sct. Nicolajgade 14		1		

Fig. 7. Penninge fordelt efter udgravning og type.

Distribution of pennies (penninge) by excavation and type.

Aurelius (161-180). Der er næppe tvivl om, at mønterne skal betragtes som råmetal, i lighed med f.eks. et enkelt statuefragment, ligesom en række gemmer af halvædelsten og glas fra (guld)fingeringe, der findes spredt i markedspladslagene, kan opfattes som affaldsproduktet fra f.eks. metalstøberens brug af guldfingerringenes metal (Melander 1991 og 2001).

Dirhemer

I to tilfælde er der fundet dirhemer i Ribe. I det ene tilfælde, fra Dommerhaven, drejer det sig om en enkelt mønt, der ikke kan bestemmes nærmere (Bendixen 1991, s. 97). I det andet tilfælde, fra ASR 9 Posthuset, er der tale om en lille skat bestående af 4-7 mønter sammenkittet i en lille stabel. Mønterne er svært korroderede – derfor det upræcise antal – og kan ikke adskilles. Møntstablens to ydersider, der kan iagttages i aftryk, er stempelidentiske, og den svenske numismatiker Gert Risplings identificering af aftrykkene viser, at der er tale om imitationer af dirhemer, hvor forbilledet har været en Umayyade mønt fra år 81, dvs. feb. 700-feb. 701.

Sammenfatning

De mere end 200 enkeltfundne mønter i det ældste Ribe vidner om et samfund, hvor brugen af småmønter indgik som et helt almindeligt redskab i forbindelse med den vareudveksling, som markedspladsen i Ribe er et tydeligt udtryk for. Mønterne er næsten alle anonyme mønter, der ikke af sig selv fortæller, hvor de er præget. Det er nødvendigt med et tæt samarbejde mellem arkæologer, historikere og numismatikere for at bringe os tættere på en forståelse af datidens monetære organisering, også uden at vi nødvendigvis skal vente – måske for evigt – på det ultimative bevis på et prægested, nemlig i form af en arkæologisk udgravning der afdækker et møntværksted fra 8. eller 9. århundrede.

Note

Efter aflevering af manuskriptet er der fremkommet yderligere to sceattas i Ribeområdet. Den ene mønt er en Continental Runic (ASR 1265x57), der blev fundet med detektor i Hviding, ca. 10 km sydvest for Ribe. Den anden mønt er en Wodan/monster-sceattas (ASR 2087x1). Den fremkom ved en arkæologisk undersøgelse i Ribe by, i forbindelse med gaderenovering af Dagmarsgade på sydsiden af Ribe Å, i ustratificerede og omplacerede kulturlag sammen med en del andre fund fra 8. og 9. århundrede.

En del af mønterne i kataloget er fotograferet med økonomisk støtte fra Advokat Axel Ernsts og Frøken Alfrida Ernsts legat til fremme af numismatisk forskning i Danmark.

Litteratur

- Bencard, M. & L.B. Jørgensen 1990: Excavation and Stratigraphy. I: M. Bencard et al. (eds.): *Ribe Excavations 1970-76* 4.
- Bendixen, K. 1981: Sceattas and Other Coin Finds. I: M. Bencard (ed.): *Ribe Excavations 1970-76* 1. S. 63-101.
- Bendixen, K. 1986: Skandinaviske sceattas-studier. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad* 1986. S. 72-74.
- Bendixen, K. 1994: The coins from the oldest Ribe (Excavations 1985 and 1986, "Ribe II"). *Nordisk Numismatisk Årsskrift* 1989-90 (1994). S. 27-44.
- Blackburn, M. 1984: A chronology for the sceattas. I: D. Hill & D.M. Metcalf (eds.): *Sceattas in England and on the Continent, The Seventh Oxford Symposium on Coinage and Monetary History*. BAR British Series 128, Oxford. S. 165-174.
- Feveile, C. 2001: Okholm – en plads med håndværksspor og grube-huse fra 8.-9. århundrede. *By, marsk og geest* 13. S. 5-32.
- Feveile, C. (in press): The coins from the oldest Ribe – survey and status 2001. *Nordisk Numismatisk Årsskrift*.
- Feveile, C. & S. Jensen 1993: Sceattasfundene fra Ribe – nogle arkæologiske kendsgerninger. *By, marsk og geest* 5. S. 33-39. Lidt ændret og ajourført version af artikel i NNUM 1993, p. 74-80.
- Feveile, C. & S. Jensen 2000: Ribe in the 8th and 9th century. A Contribution to the Archaeological Chronology of North Western Europe. I: S.S. Hansen & K. Randsborg (eds.): *Wikings in the West. Acta Archaeologica* 71, S. 9-24.

- Hatz, G. 2001: *Der Müntzfund vom Goting-Kliff/Föhr*. Numismatische Studien, Heft 14. Hamburg.
- Jensen, J.S. 1996: Danefæ 1995. Den kongelige Mønt- og Medaillesamling. *Arkeologiske Udgravninger i Danmark* 1995. S. 257-274.
- Kierkegaard, L. 1997: Ribe og Hedeby – Nordens ældste møntsteder. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*. S. 6-7.
- Malmer, B. 1987: Hamvic och Wodan/Monster-sceattas. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*. S. 7.
- Malmer, B. 1993: Är Ribe Danmarks äldsta myntort? Om detalj-analys kontra holism. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*. S. 12-13.
- Malmer, B. 2000: Skeppsmyntet från Okholm. Om danske 800-talsmynt med fisksymboler. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*. S. 103-109.
- Malmer, B. 2002: Münzprägung und frühe Stadtbildung in Nord-europa. I: K. Brandt, M. Müller-Wille & C. Radtke (eds.): *Habitu und die frühe Standtentwicklung im nördlichen Europa*. Schriften des Archäologischen Landesmuseums 8. S. 117-132.
- Malmer, B. & K. Jonsson. 1986: Sceattas och den äldsta nordiska myntningen. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*. S. 66-71.
- Melander, T. 1991: Ribesten fra Rhinen af? *By, marsk og geest* 4. S. 15-24.
- Melander, T. 2001: Flere “gemmer” fra markedspladsen. *By, marsk og geest* 13. S. 33-36.
- Metcalf, D.M. 1984: A note on sceattas as a measure of international trade and the earliest Danish coinage. I: D. Hill & D.M. Metcalf (eds.): *Sceattas in England and on the Continent, The Seventh Oxford Symposium on Coinage and Monetary History 1983*. BAR, British Series 128, Oxford 1984.
- Metcalf, D.M. 1986: Nyt om sceattas af typen Wodan/monster. *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*. S. 110-120.
- Metcalf, D.M. 1993: *Thrymsas and Sceattas in the Asmolean Museum Oxford* 2. London 1993.
- Metcalf, D.M. 1996: Kan Hedeby mønter også være præget i Ribe og Birka? *Nordisk Numismatisk Unions Medlemsblad*. S. 74-77.

Summary

The coins from the oldest Ribe

The many thousand archaeological layers have revealed extremely exciting numismatic material. Until now, more than 200 coins have been found. Almost all the coins are single finds, lost while being used as a means of payment. A large part of the coins in Ribe appeared in well-defined contexts. This feature makes it possible in each individual excavation to determine when the coins were lost in relation to each other and to other objects. The main part of the coins belongs to the “anonyme” group of coins called Sceattas, while a smaller part belongs to “Hedeby-cions” (pennies), roman coins or dirhems.

So far 203 sceattas have been found spread over a number of excavations in Ribe (fig. 1-2). The number of types is rather limited, forming a homogeneous picture from one excavation to another. The predominant type is the so-called “Wodan/monster” type, except in the earliest phase (B) on the Post Office excavation (fig. 3). It can be concluded, from several excavations, that the sceattas were cir-

culating and being lost in Ribe constantly all the way up to the beginning of the 9th century (fig. 3-5).

The main part of the coins are rather corroded and are generally not suited to die-analyses, just as the weight does not correspond with the original weight.

In the present paper the “secret-marks”-element (Metcalf 1993, p. 279) on the Wodan/monster is presented, but only drawing on the coins from the Post Office excavation. As is seen few individual marks are recorded and therefore there is no safe statistical basis for any chronological development in the use of the different secret-marks (fig. 6).

Over the last 10-15 years, the finds in Ribe have led to a sometimes heated debate about the minting of the Wodan/monster sceatta. Metcalf suggests that the coin could have been struck in the Danish area, maybe Ribe (Metcalf 1984, 1986, 1993), while Malmer and Jonsson claims that this type of sceatta must have been struck in the high-Frisian area (Malmer 1987; 1993; 2002; Malmer & Jonsson 1986; 1987).

There might be three possible explanations: 1) The Wodan/monster-sceattas (or at least part of them) were minted in or around Ribe; a minting and/or circulation which continued after the *Pippin the Short* coin reform in the 750ties. In this scenario foreign coins have been excluded both before and after the Pippin reform. 2) The coins were minted in the core-frisian area and Pippins reform never reached this area, meaning that the coins found in Ribe are pure Frisian coins. This opportunity imply, that among others, the circulation by Porcupines should have come to an end at latest ca. 725, an opportunity which is contradicted by the Föhr-treasure (Hatz 2001). 3) A final possibility, that the core-frisian area were using the Pippin reformed coins, while in Ribe they continued to circulate the old pre-reform frisian Wodan/monster sceattas, I find unrealistic. It is hard to believe, that on the marketplace in Ribe they accepted Frisian Wodan/monster-coins, then without any provable explanation, suddenly would not accept the new reformed cointype used by the main tradingpartner. Indeed no Frankish coins have ever been found in Ribe, whether of Pippin the Short or for that matter of Charlemagne (768-814) or Louis the Pious (814-40).

So far 10 pennies from the 9th century have been found in four different places in Ribe (fig. 7). The find shows that we are close to being able to prove a direct chronological contact between the two types of coins. It is commonly agreed that the whole of this group of coins is Danish,

whereas the spread of the individual types in the South-Scandinavian area has given rise to a renewed discussion about the location of the mint(s) over the last few years, a discussion that can hardly be regarded as finished (Kierkegaard 1997; Malmer 2000; Metcalf 1996).

The oldest coins found in the market layers from the 8th century in Ribe are three Roman coins from the 2-4th centuries (Bendixen 1981, p. 97 and catalogue ASR 9 no. 62 and ASR 1085 no. 10). Undoubtedly, the coins in this connection should be regarded as raw material, used in the metal-casting workshops.

Finally dirhems have been found in Ribe (Bendixen 1991, p. 97 and catalogue ASR 9 no. 63). The coins from the Post Office excavation form a small hoard consisting of 4-7 coins in a small pile. The coins are badly corroded – consequently the imprecise number- and cannot be separated. The two sides which can be studied are die-identical. The Swedish numismatist Gert Rispling has identified them as imitations of an Umayyad dirhem from AH 81, that is Feb. 700-Feb. 701 AD.

The over 200 single finds of coins in Ribe indicate a society where the use of small coins was common in relation to the exchange of goods. The coins are almost all anonymous coins and a close collaboration between archaeologists, historians and numismatists is necessary to bring us closer to an understanding of the monetary organisation in the 8th or 9th century.

Claus Feveile
Den antikvariske Samling
Overdammen 12
DK-6760 Ribe
e-mail: cf@asr-ribe.dk

Katalog

Stempelposition: Kun for sceattas af typen Wodan/monster er stempelpositionen angivet. Mønten placeres med Wodansiden korrekt og drejes herefter omkring den lodrette akse. Wodansidens stempelposition er derfor altid 0 grader. Monstersidens afvigelse i forhold til Wodansiden angives i grader, stigende med uret.

Mønterne er gengivet i 3:1, med mindre andet er anført.

ASR 9 Posthuset

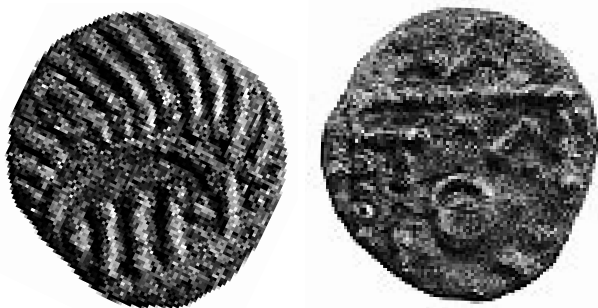
1 ASR 9x420 Vægt: 0,66 g Unik

Fundsted: lag A278, felt M3J, fase B

Bemærkning: Ukendt præg. Siden med ansigtet i profil minder noget om serie G. Har efter konservering en lidt gullig farve, der har givet anledning til, at mønten har været opfattet som en guldholdig triens (J.S. Jensen 1995, s. 270). Jf. konservatoren er denne antagelse dog *ikke* korrekt. Mønten er af sølv.

2 ASR 9x410 Vægt: 0,42 g Porcupine

Fundsted: lag A274, felt M3I/J, fase B

3 ASR 9x410 Vægt: 0,52 g Continental Runic

Fundsted: lag A274, felt M3I/J, fase B

4 ASR 9x410 Vægt: 0,78 g Wodan/monster

Fundsted: lag A274, felt M3I/J, fase B

Stempelposition: 0 0

5 ASR 9x419 Vægt: 0,31 g Porcupine

Fundsted: lag A313, felt M3H, fase B

6 ASR 9x408 Vægt: 0,82 g Continental Runic

Fundsted: lag A270, felt M3K, fase B

7 ASR 9x520 Vægt: 0,33 g BMC 37/serie J

Fundsted: lag A374a, felt M5R, fase B

8 ASR 9x522 Vægt: 0,92 g Porcupine

Fundsted: lag A332, felt M5P, fase B

9 ASR 9x411 Vægt: 0,59 g Wodan/monster

Fundsted: lag A273, felt M3 fase B
Stempelposition: 0 270

10 ASR 9x422 Vægt: 0,08 g Wodan/monster

Fundsted: lag A312, felt M3H, fase C
Stempelposition: 0 0

11 ASR 9x459 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag A79 nedre del, felt M1BØ, fase C
Stempelposition: 0 180

12 ASR 9x458 Vægt: 0,36 g Wodan/monster

Fundsted: lag A82/79, felt M1BØ, fase C
Stempelposition: 0 270

13 ASR 9x458 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag A82/79, felt M1BØ, fase C
Stempelposition: 0 270
Bemærkning: fragment, stærkt nedbrudt.

14 ASR 9x458 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag A82/79, felt M1BØ, fase C

Stempelposition: ?

Bemærkning: Der eksisterer kun en korrosionsskal af Wodansiden. Mønten så dårlig bevaret, at den ikke kunne red-
des i konserveringen.

15 ASR 9x400 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag A264, felt M3, fase C

Stempelposition: ?

Bemærkning: Der eksisterer kun et aftryk af korrosions-
skallerne. Mønten så dårlig bevaret, at den ikke kunne red-
des i konserveringen.

16 ASR 9x400 Vægt: 0,27 g Wodan/monster

Fundsted: lag A264, felt M3, fase C

Stempelposition: 0 0

17 ASR 9x400 Vægt: 0,69 g Wodan/monster

Fundsted: lag A264, felt M3, fase C

Stempelposition: 0 180

18 ASR 9x340 Vægt: 0,15 g Wodan/monster

Fundsted: lag A203, felt M4M, fase C

Stempelposition: 0 0

Bemærkning: Wodansiden skævt præget.

19 ASR 9x164 Vægt: 0,64 g Wodan/monster

Fundsted: lag A79, felt M1A, fase C
Stempelposition: 0 90

23 ASR 9x397 Vægt: 0,58 g Wodan/monster

Fundsted: lag A263, felt M3K, fase C
Stempelposition: 0 180

20 ASR 9x180 Vægt: 0,24 g Wodan/monster

Fundsted: lag A79b, felt M1C, fase C
Stempelposition: 0 0

24 ASR 9x526 Vægt: 1,07 g Wodan/monster

Fundsted: lag A336, felt M5O, fase C
Stempelposition: 0 270

21 ASR 9x195 Vægt: 0,56 g Wodan/monster

Fundsted: lag A79b, felt M1D, fase C
Stempelposition: 0 90

25 ASR 9x516 Vægt: 0,58 g Wodan/monster

Fundsted: lag A334, felt M5O, fase D
Stempelposition: 0 135

22 ASR 9x286 Vægt: 0,65 g Wodan/monster

Fundsted: lag A171, felt M2F, fase C
Stempelposition: 0 315

26 ASR 9x504 Vægt: 0,31 g Porcupine

Fundsted: lag A329, felt M5P, fase D

27 ASR 9x329 Vægt: 0,65 g Wodan/monster

Fundsted: lag A198, felt M4M, fase C/D
Stempelposition: 0 45

31 ASR9x115 Vægt: 0,40 g Wodan/monster

Fundsted: lag A62 top, felt M1C, fase E
Stempelposition: 0 0

28 ASR 9x329 Vægt: 0,24 g Wodan/monster

Fundsted: lag A198, felt M4M, fase C/D
Stempelposition: 0 270

32 ASR9x162 Vægt: 0,55 g Wodan/monster

Fundsted: lag A76, felt M1B, fase D
Stempelposition: 0 0

29 ASR 9x278 Vægt: 0,66 g Wodan/monster

Fundsted: lag AA174, felt M2G., fase D
Stempelposition: 0 180

33 ASR9x455 Vægt: 0,54 g Continental runic

Fundsted: lag A65 m.fl., felt M1BØ, fase D/E.

30 ASR 9x281 Vægt: 0,73 g Wodan/monster

Fundsted: lag A173, felt M2E, fase D
Stempelposition: 0 270

34 ASR 9x511 Vægt: - Sceattas

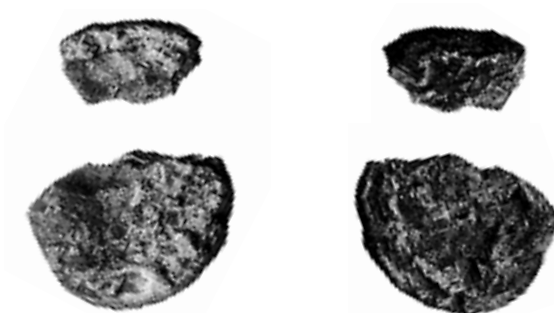
Fundsted: A365, felt M5R, fase C/D
Bemærkning: Kun én korrosionsskal bevaret uden tydeligt aftryk af præget. På afleveringsliste til konservering betegnet som Porcupine.

35 ASR 9x261 Vægt: 0,59 g Wodan/monster

Fundsted: lag A130, felt M2E, fase E
Stempelposition: 0 90

39 ASR 9x225 Vægt: 0,18 g Wodan/monster

Fundsted: lag A106, felt M2F/G, fase E
Stempelposition: ?

36 ASR 9x141 Vægt: 0,49 g Wodan/monster

Fundsted: lag A62, felt M1D, fase E
Stempelposition: 0 270

40 ASR 9x225 Vægt: 0,65 g Wodan/monster

Fundsted: lag A106, felt M2F/G, fase E
Stempelposition: 0 135

37 ASR 9x492 Vægt: 0,15 g Wodan/monster

Fundsted: lag A324, felt M5P, fase E
Stempelposition: 0 90

41 ASR 9x460 Vægt: 0,35 g Wodan/monster

Fundsted: lag A106, felt M2G, fase E
Stempelposition: 0 0

38 ASR 9x238 Vægt: 0,54 g Wodan/monster

Fundsted: lag A118, felt M2E, fase E/F
Stempelposition: 0 90

42 ASR 9x105 Vægt: 0,17 g Wodan/monster

Fundsted: lag A48, felt M1A, fase F
Stempelposition: 0 90

43 ASR 9x105 Vægt: 0,41 g Wodan/monster

Fundsted: lag A48, felt M1A, fase F
Stempelposition: 0 0

47 ASR 9x176 Vægt: 0,47 g Wodan/monster

Fundsted: lag A46, felt M1B, fase C/D
Stempelposition: 0 270

44 ASR 9x89 Vægt: 0,69 g Wodan/monster

Fundsted: lag A52, felt M1D, fase F
Stempelposition: 0 90

48 ASR 9x561 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag A316, felt M5, fase F-I
Stempelposition: 0 180

45 ASR 9x75 Vægt: 0,29 g Wodan/monster

Fundsted: lag A47, felt M1A, fase G
Stempelposition: 0 0

49 ASR 9x245 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag A125, felt M1B, fase B
Stempelposition: ?

Bemærkning: Rester af mønten sidder stadig fast i korrosions-
skallen og kan ikke frilægges. Kun monstersiden kan ses.

46 ASR 9x111 Vægt: 0,36 g Wodan/monster

Fundsted: lag A46, felt M1B, fase F/G
Stempelposition: 0 0

50 ASR 9x410 Vægt: 0,52 g Continental runic

Fundsted: lag A274, felt M3I/J, fase B

51 ASR 9x227 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag A108, felt M1C, fase B
Stempelposition: 0 270

52 ASR 9x199 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag A79b, felt M1C, fase C
Stempelposition: 0 0

53 ASR 9x210 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag A99, felt M2F/G, fase F
Stempelposition: ?

54 ASR 9x313 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag A177, felt M2E/F, fase C
Stempelposition: ?

55 ASR 9x33 Vægt: - Ansigt/hjort-penning

Fundsted: lag A20, felt M1D, fase H/I
Bemærkning: Ansigt kan anes. Bestemt af Jens Chr. Moesgaard. Mønt- & Medaljesamlingen, Nationalmuseet, København.

56-57 ASR 9x48 Vægt: - Ansigt/hjort-penning

Fundsted: lag A20, felt M1C, fase H/I

Bemærkning: To sammenkorroderede mønter. Hjørte anes på begge sider. Bestemt af Jens Chr. Moesgaard. Mønt- & Medaljesamlingen, Nationalmuseet, København.

58-59 ASR 9x48 Vægt: - Ansigt/hjort-penning

Fundsted: lag A20, felt M1C, fase H/I

Bemærkning: To sammenkorroderede mønter. Ansigt ses tydeligt på den ene. Hjørte anes på den anden. Bestemt af Jens Chr. Moesgaard. Mønt- & Medaljesamlingen, Nationalmuseet, København.

60 ASR 9x142 Vægt: - Ansigt/hjort-penning

Fundsted: lag A4, felt M2E, fase H/I

Bemærkning: Ansigt anes. Bestemt af Jens Chr. Moesgaard.
Mønt- & Medaljesamlingen, Nationalmuseet, København.

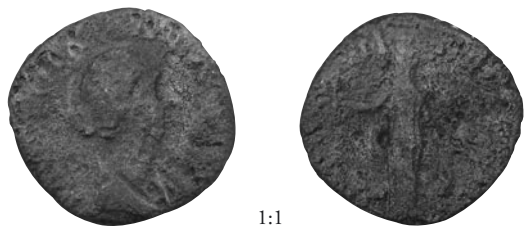
61 ASR 9x142 Vægt: - Penning?

Fundsted: lag A4, felt M2E, fase H/I

Bemærkning: Intet præg synligt. Samme størrelse som de
øvrige denarer. Bestemt af Jens Chr. Moesgaard. Mønt- &
Medaljesamlingen, Nationalmuseet, København.

62 ASR 9x406 Vægt: c. 18 g Romersk mønt

Fundsted: lag A264, felt M2G, fase C

Bemærkning: Kraftig korroderet kobberlegering. Bustens profil viser, at der er tale om en mønt præget for Faustina Junior under Marcus Aurelius i perioden 161-175 e.Kr. Bestemt efter foto af Helle Horsnæs. Mønt- & Medaljesamlingen, Nationalmuseet, København.

63 ASR 9x500 Vægt: - Dirhemer

Fundsted: lag A364, felt M5Q, fase E

Bemærkning: Lille stabel af min. 4, maks. 7 mønter, tæt kittet sammen. Den yderste mønt i hver ende er helt bortkorroderet og kan kun identificeres gennem det aftryk, der ses i korrosionslaget, som vender ind mod de øvrige mønter. Begge de to bevarede aftryk er stempelidentiske, og der er

tale om imitationer af dirhemer. Forbilledet er en umayyadisk dirhem med årstallet 81 (dvs. feb. 700 - feb. 701), men hvornår mønterne er fremstillet vides naturligvis ikke. På samme måde er det ikke muligt at fastslå produktionsstedet, men blandt flere mulige er England eller Khazarriget det mest sandsynlige. Aftrykkene er bestemt af Gert Rispling.

ASR 926 Ribelund I

3 ASR 926x70 Vægt: - Penning

1 ASR 926x46 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: Grubehus X, område 1, lag 1.

Stempelposition: ?

2 ASR 926x53 Vægt: - Ansigt/hjort-penning

Fundsted: Grubehus X, område 1, lag 4.

Bemærkning: Malmer ansigt A, variant ubestemmelig (åben slange), bagsidens hjort er usikker, KG (4)-5-6. Bestemt af Jens Chr. Moesgaard, Mønt- & Medaljesamlingen, Nationalmuseet, København.

Fundsted: Grubehus X, område 2, lag 1.

Bemærkning: Dorestadefterligning. Malmer CE III, KG 7-9. Bestemt af Jens Chr. Moesgaard, Mønt- & Medaljesamlingen, Nationalmuseet, København.

ASR 951 Riberhus

1 ASR 951x23 Vægt: 0,52 g Wodan/monster

Fundsted: A25, felt M2B
Stempelposition: 0 0

2 ASR 951x41 Vægt: 0,65 g Wodan/monster

Fundsted: A25, felt M3B
Stempelposition: 0 235

3 ASR 951x34 Vægt: 0,38 g Porcupine

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M3A

4 ASR 951x34 Vægt: 0,19 g Porcupine

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M3A

5 ASR 951x36 Vægt: 0,51 g Porcupine

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M3B

6 ASR 951x36 Vægt: 0,35 g Wodan/monster

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M3B
Stempelposition: 0 270

7 ASR 951x36 Vægt: 0,25 g Wodan/monster

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M3B
Stempelposition: 0 270

8 ASR 951x39 Vægt: 0,71 g Wodan/monster

Fundsted: lag 2 nedre del, felt M3B
Stempelposition: 0 270

9 ASR 951x42 Vægt: 0,41 g Wodan/monster

Fundsted: A29, felt M3A
Stempelposition: 0 0
Bemærkning: Variant, bl.a. spejlvendt dyr.

13 ASR 951x45 Vægt: 0,52 g Porcupine

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M4A

10 ASR 951x44 Vægt: 0,54 g Wodan/monster

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M4A
Stempelposition: 0 270

14 ASR 951x45 Vægt: 0,53 g Wodan/monster

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M4A
Stempelposition: 0 270
Bemærkning: Variant, særpræget stil.

11 ASR 951x44 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M4A
Stempelposition: 0 180

15 ASR 951x45 Vægt: 0,62 g Wodan/monster

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M4A
Stempelposition: 0 90

12 ASR 951x45 Vægt: 0,32 g Porcupine

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M4A

16 ASR 951x44 Vægt: 0,52 g Wodan/monster

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M4A
Stempelposition: 0 0

17 ASR 951x45 Vægt: 0,67 g Wodan/monster

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M4A
Stempelposition: 0 180

21 ASR 951x46 Vægt: 0,46 g Wodan/monster

Fundsted: lag 2 nedre del, felt M4A
Stempelposition: 0 270

18 ASR 951x45 Vægt: 0,69 g Wodan/monster

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M4A
Stempelposition: 0 135
Bemærkning: Variant, dyret spejlvendt.

22 ASR 951x50 Vægt: 0,43 g Porcupine

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M4B

19 ASR 951x45 Vægt: 0,91 g Wodan/monster

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M4A
Stempelposition: 0 270

23 ASR 951x50 Vægt: 0,54 g Wodan/monster

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M4B
Stempelposition: 0 0
Bemærkning: Variant.

20 ASR 951x46 Vægt: 0,48 g Wodan/monster

Fundsted: lag 2 nedre del, felt M4A
Stempelposition: 0 270

24 ASR 951x54 Vægt: 0,47 g Wodan/monster

Fundsted: lag 2 nedre del, felt M4B
Stempelposition: 0 0

25 ASR 951x44 Vægt: - Porcupine

Fundsted: lag 2 øvre del, felt M4A

4 ASR 1077x38 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag A4, felt M1C
Stempelposition: ?

ASR 1077 Sct. Nicolajgade 14

1 ASR 1077x15 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag 7, felt M1B
Stempelposition: 0 270

5 ASR 1077x39 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag A4, felt M1C
Stempelposition: ?

2 ASR 1077x25 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag 22, felt M1B
Stempelposition: 0 180

6 ASR 1077x40 Vægt: - Sceattas

Fundsted: lag A3, felt M1C

3 ASR 1077x37 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag A5, felt M1C
Stempelposition: ?

7 ASR 1077x40 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: lag A1, felt M1C
Stempelposition: ?

8 ASR 1077x42 Vægt: - Penning

Fundsted: lag A1, felt M1C
Bestemt af Jens Chr. Moesgård, Mønt- & Medaljesamlingen, Nationalmuseet.

ASR 1085 Gasværksgrunden

1 ASR 1085x14 Vægt: - Porcupine

Fundsted: A6, felt M7A

2 ASR 1085x15 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: A6, felt M7A
Stempelposition: 0 90

3 ASR 1085x21 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: A6, felt M7A
Stempelposition: 0 90

4 ASR 1085x29 Vægt: - Porcupine

Fundsted: A6 lag 7+8, felt M7C

5 ASR 1085x31 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: A6 lag 1+2, felt M7C

6 ASR 1085x32 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: A6 lag 1+2, felt M7C
Stempelposition: 0 270

7 ASR 1085x33 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: A6 lag 1+2, felt M7C
Stempelposition 0 270

8 ASR 1085x34 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: A6 lag 1+2+4, felt M7B
Stempelposition: 0 270

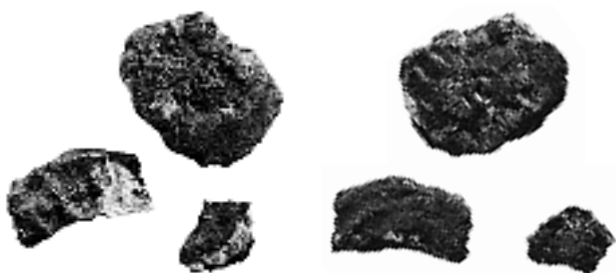
10 ASR 1085x38 Antoninianus

Fundsted: A6, felt M7A

Bemærkning: Kraftig korroderet sølvholdig mønt. På den ene side anes en strålekronet buste i profil mod højre. På den anden side ses noget mere tydeligt en stående person, der med den ene hånd læner sig mod et skjold, der hviler på jorden til venstre. På begge sider skimtes der bogstaver langs kanten. Mønten er uden tvivl en romersk antoninianus fra midten af 3. århundrede e.Kr. Et kvalificeret gæt kunne være, at mønten er udmøntet under kejser Postumus (259-268), på grundlag af især den markante næse, der ses på bustens profil.

9 ASR 1085x35 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: A6 lag 1+3+4, felt M7B

ASR 1357 Giørtzvej

1 ASR 1357x24 Vægt: 0,54 g Wodan/monster

Fundsted: A4 lag 1-3, felt M1B

Stempelposition: 0 315

2 ASR 1357x25 Vægt: 0,53 g Wodan/monster

Fundsted: A4 lag 1-3, felt M1B

Stempelposition: 0 270

3 ASR 1357x32 Vægt: 0,43 g Wodan/monster

Fundsted: A4 lag 5, felt M1B

Stempelposition: 0 0

4 ASR 1357x33 Vægt: 0,31 g Porcupine

Fundsted: A4 lag 5, felt M1B

5 ASR 1357x39 Vægt: 0,27 g Wodan/monster

Fundsted: A4 lag 1, felt M1D

Stempelposition: 0 180

6 ASR 1357x42 Vægt: 0,33 g Wodan/monster

Fundsted: Afrensning af profil C, felt M1E

Stempelposition: ?

7 ASR 1357x51 Vægt: 0,03 g Porcupine?

Fundsted: A4 lag 1+3, felt M1E

Bemærkning: Ganske lille fragment, antagelig den midterste del af bagsiden fra en Porcupine.

8 ASR 1357x54 Vægt: 0,47 g Wodan/monster

Fundsted: A4 lag 15, felt M1E
Stempelposition: 0 90

11 ASR 1357x74 Vægt: 0,14 g Wodan/monster

Fundsted: A165, felt M1H
Stempelposition: 0 270

9 ASR 1357x56 Vægt: 0,14 g Porcupine?

Fundsted: A4 lag 15, felt M1E
Bemærkning: Større fragment af forsiden.

12 ASR 1357x77 Vægt: 0,61 g Wodan/monster

Fundsted: A165, felt M1H
Stempelposition: 0 270

10a ASR 1357x68 Vægt: - Wodan/monster

Fundsted: A5, felt M1G
Stempelposition: ?
Bemærkning: Større fragment af bagsiden. x68 og x69 blev fundet i samme sold, og skal antagelig opfattes som én mønt, der er skadet i forbindelse med udgravningen.

13 ASR 1357x83 Vægt: 0,44 g Wodan/monster

Fundsted: A165, felt M1J
Stempelposition: 0 90

10b ASR 1357x69 Vægt: 0,11 g Wodan/monster

Fundsted: A5, felt M1G
Stempelposition: ?
Bemærkning: Større fragment af forsiden. Se bemærkning ved 10a.

14 ASR 1357x101 Vægt: 0,56 g Wodan/monster

Fundsted: A165 nedre halvdel, felt M1J
Stempelposition: 0 180

15 ASR 1357x109 Vægt: 0,21 g Wodan/monster

Fundsted: A165, felt M1L

Stempelposition: ?

Bemærkning: Særdeles dårligt bevaret. Ved udgravningen var monstret synligt og derfor identificeret som Wodan/monster.

19 ASR 1357x128 Vægt: 0,22 g Wodan/monster

Fundsted: A165, felt M1M

Stempelposition: ?

16 ASR 1357x121 Vægt: 0,10 g Sceattas

Fundsted: A51/111 lag 1, felt M1X

20 ASR 1357x134 Vægt: 0,34 g Wodan/monster

Fundsted: A165 lag 15-19, felt M1N

Stempelposition: 0 270

Bemærkning: Mønt 20-23 blev fundet ved vandsoldning af én trillebørfuld jord. Det kan ikke afgøres, om mønterne oprindeligt har ligget samlet eller spredt.

17 ASR 1357x126 Vægt: 0,33 g Wodan/monster

Fundsted: A165, felt M1M

Stempelposition: ?

Bemærkning: Mønt 17-19 blev fundet indenfor ca. 1 m² ved vandsoldning af et ca. 20 cm tykt jordlag. Det kan ikke afgøres, om mønterne oprindeligt har ligget samlet eller spredt.

21 ASR 1357x135 Vægt: 0,30 g Wodan/monster

Fundsted: A165 lag 15-19, felt M1N

Stempelposition: 0 90

Bemærkning: Variant.

18 ASR 1357x127 Vægt: 0,30 g Wodan/monster

Fundsted: A165, felt M1M

Stempelposition: 0 180

22 ASR 1357x136 Vægt: 0,19 g Sceattas

Fundsted: A165 lag 15-19, felt M1N

23 ASR 1357x137 Vægt: 0,27 g Wodan/monster

Fundsted: A165 lag 15-19, felt M1N
Stempelposition: 0 180

27 ASR 1357x158 Vægt: 0,32 g Wodan/monster

Fundsted: A65 lag 2, felt M1X
Stempelposition: 0 180

24 ASR 1357x138 Vægt: 0,46 g Wodan/monster

Fundsted: A65 lag 1+2, felt M1X
Stempelposition: 0 90

28 ASR 1357x162 Vægt: - Sceattas

Fundsted: A65 lag 3-6, felt M1X
Bemærkning: Ramt af skovl ved udgravningen. Knust i mange små fragmenter.

25 ASR 1357x140 Vægt: 0,49 g Wodan/monster

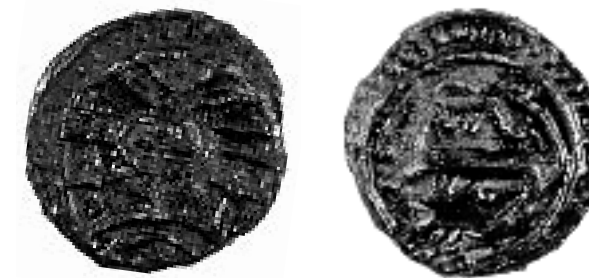
Fundsted: A65 lag 3-6, felt M1X
Stempelposition: 0 0

29 ASR 1357x172 Vægt: 0,33 g Wodan/monster

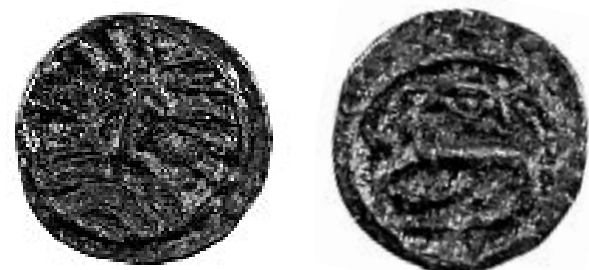
Fundsted: A165, felt M1P østlige del
Stempelposition: 0 270

26 ASR 1357x149 Vægt: 0,74 g Wodan/monster

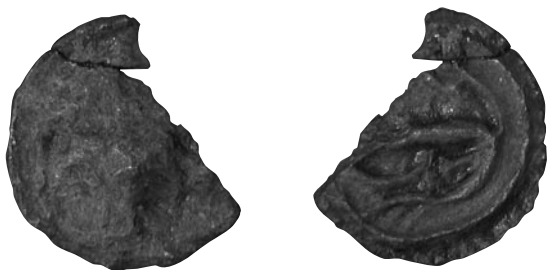
Fundsted: A65 lag 5, felt M1X
Stempelposition: 0 315

30 ASR 1357x176 Vægt: 0,64 g Wodan/monster

Fundsted: A165, felt M1P østlige del.
Stempelposition: 0 0

31 ASR 1357x198 Vægt: 0,20 g Wodan/monster

Fundsted: A165, 4. opsamling, felt M1P
Stempelposition: ?

34 ASR 1357x208 Vægt: 0,48 g Wodan/monster

Fundsted: A165 nedre halvdel, felt M1Q
Stempelposition: 0 90

32 ASR 1357x203 Vægt: 0,53 g Wodan/monster

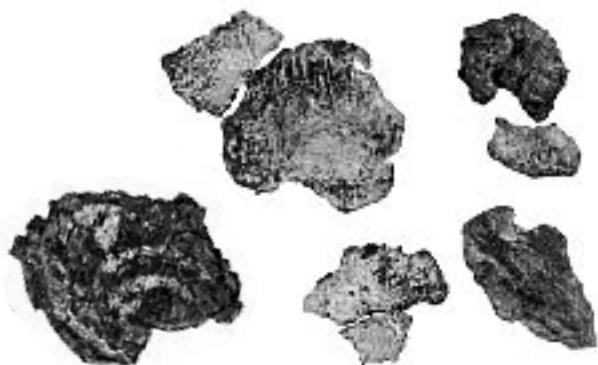
Fundsted: A11, lag 1-2 snit d, felt M1X
Stempelposition: 0 180
Bemærkning: Variant.

35 ASR 1357x225 Vægt: 0,35 g Wodan/monster

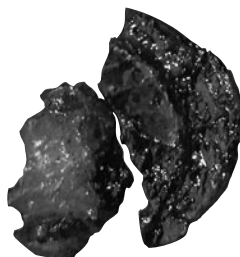
Fundsted: A123 vestlige halvdel, felt M1P
Stempelposition: 0 0

33 ASR 1357x207 Vægt: 0,26 g Wodan/monster

Fundsted: A165 nedre halvdel, felt M1Q
Stempelposition: ?
Bemærkning: Flere helt små fragmenter. I korrosionsskal-
len ses identificerbare dele af Wodansiden, altså Wodan/
monster.

36 ASR 1357x230 Vægt: 0,10 g Wodan/monster

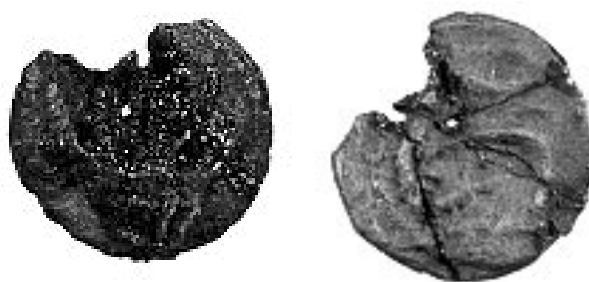
Fundsted: A5 nedre halvdel, felt M1S
Stempelposition: ?

37 ASR 1357x265 Vægt: 0,53 g Wodan/monster

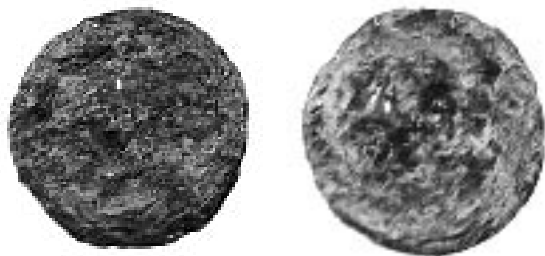
Fundsted: A165, felt M1T
Stempelposition: 0 90

40 ASR 1357x269 Vægt: 0,26 g Wodan/monster

Fundsted: A5, felt M1U
Stempelposition: ?

38 ASR 1357x266 Vægt: 0,47 g Wodan/monster

Fundsted: A165, felt M1T
Stempelposition: 0 180

41 ASR 1357x270 Vægt: 0,18 g Wodan/monster

Fundsted: A5, felt M1U
Stempelposition: ?
Bemærkning: Identificeret ved udgravning som Wodan/
monster.

39 ASR 1357x268 Vægt: 0,28 g Wodan/monster

Fundsted: A5, felt M1U
Stempelposition: 0 0